

הַלְבוּת שְׁפַת סִימָן שֶׁסָד

ביאורים ומוספים

שכתב שלדעת הרמב"ם מועילה צורת הפתח כמו שם ד' מחיצות]. ועל פי זה יישב את מנהג העולם שסומכים על צורת הפתח לטלטל ברשות הרבים, והיינו משום שדרך כלל יש בעיר ג' מחיצות שהעומד בהן מרובה. וכן השיב החו"מ להלכה (ש"ת אחיעזר ח"ד סי' ח) לענין תיקון העירובין בעיר פאריז שיש בה סי' ריבוא, שמועיל לתקנה על ידי צורת הפתח, משום שיש לעיר ג' מחיצות שהעומד בהן מרובה על הפרוץ, ובאופן זה אין בכח הרבים לבטל את המחיצות. וראה בביה"ל לעיל (סי' שמה ס"ז ד"ה שאין) שהבאנו את דבריו באריכות.

[ש"ע ס"ג]

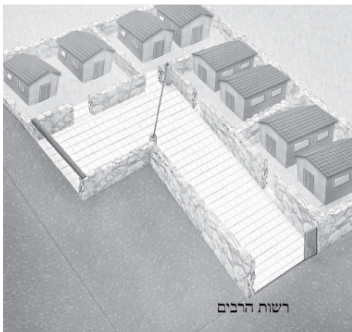
מבוי עקום⁹.

9 הקדמה

דין מבוי עקום שונה מדין שאר מבואות בשני דברים: א. שאינו נותר על ידי שיעמיד לחי בשני ראשיו. ב. לדעת רש"י [וכן פסק השו"ע], אפילו אם תיקן את שני ראשיו בצורת הפתח, עדיין צריך לעשות תיקון של לחי במקום שבו הוא מתעקם. טעם הדין הראשון הוא, שהרי נפסק להלכה [ראה שו"ע לקמן סי' ססה ס"א] ששיעור פירצת מבוי כשבוטעים בה רבים הוא ד' טפחים, וכן הפירצה שבין שני המבואות נדונה כפירצה לרשות הרבים, כיון שהפירצה מפולשת לרשות הרבים דרך פתח המבוי, ולפיכך אם מבוי פרוץ לחבירו בד' טפחים לא מועיל מה שתיקן את ראשו בלחי, שהרי זה כמו שיש פירצת ד' טפחים למבוי באחד מצידיו. וטעם הדין השני הוא משום היכר. ולהלן (משניב"ס ס"ק ג) יתבאר שאם ראשו של מבוי אחד סתום אין נוהגים בו שני הדינים, שהרי באופן זה אין הפירצה שפרוץ מבוי אחד לחבירו מפולשת לרשות הרבים, ולכך די במה שיתקן את ראשו הפתוח לרשות הרבים בלחי.

[ש"ע שם]

קמין דלי"ת, דינו קאלו הנה מפלש בעקמימות, וצריך צורת פתח בעקמימותו, ובשני ראשיו לכל אחד לחי או קונה¹⁰. (10 כזה)

[שעה"צ ס"ק י]

וכבר השיגו קנה הנשמת¹¹.

11 וביאור הענין, שבש"ת משאת בנימין (סי' צב) כתב בשם מהרי"ו, שבזמננו שאין לנו רשות הרבים, אין צריך לתקן מבוי בעקמימותו. והט"ו (סי' ב) הקשה על דבריו, שהרי מבוי עקום דינו כמפולש, ובשו"ע לעיל (סי' א) מבואר שמבוי יש לו דין מפולש אפילו אם הוא פתוח לכרמלית. והא"ר (סי' ג) יישב, שיש לחלק בין מבוי ישר, שאפילו הוא מפולש לכרמלית דינו כמפולש, לבין מבוי עקום, שדוקא אם הוא מפולש לרשות הרבים דינו כמפולש. והביא ראיה שמבוי ישר חמור יותר, שהרי דעת שמואל בגמרא (עירובין ו, א) שמבוי עקום דינו כסתום, ומבוי ישר דינו כמפולש.

המשך במילואים עמוד 15

[משנ"ב ס"ק ז]

שנעלות בלילה⁴.

4 ולענין פלטיא שהיא מקום השוק שמתקבצים שם לסחורה, הביא הבאר היטב (סי' שמה ס"ק ז) את דברי השו"ת חכם צבי (סי' לז) שכתב לחדש בשם הרשב"א, שדינה כרשות הרבים אפילו אם דלתות המדינה נעולות בלילה. וביאר דבריו, שמה שמועילות דלתות נעולות בלילה להתיר את רשות הרבים, היינו דוקא במבואות המפולשים שהם מיוחדים לאנשי המבוי ההוא ואין יד כל אדם שוה בהם, אבל בפלטיא שיד כל אדם שוה שם, לא מועילות דלתות נעולות לבטל משם שם רשות הרבים. אלא שתמה, שלא ראה לאחד מן הפוסקים שהביא דבר זה. ובשו"ת שאלת יעב"ץ (סי' ז) הביא את דברי אביו שקילס את דברי הרשב"א, ותמה על כך, שהרי דאי שאם הקיפו פלטיא במחיצות שלימות בידי אדם בטל ממנה שם רשות הרבים, ואם כן יתכן שכך הדין גם אם עשו לה דלתות.

[משנ"ב ס]

שאנייה דוקא דלגלימךר שקהי פתיח כל שעה⁶.

6 ולענין הנדון האם צריך שהדלתות יהיו נעולות כל לילה או שדי בכך שהן נעולות רק בשבת, בקונטרס דלתות החדשות שבספר גלי ים (סוף ס"ק ב) משמע שאף אם אינן נעולות אלא בשבת מותר. אמנם ברש"י (עירובין ו, ב ד"ה ירושלים וד"ה חייבין) מבואר שצריך שהדלתות יהיו נעולות בכל לילה, וכן כתבו האור זרוע (חי"ב סי' קטט), והב"ח (ד"ה משי"כ רשות הרבים), והערוך השלחן (סי' א). ולדעתם יש לעיין אם רוב לילות השבוע נחשבים ככולו, וכן כמה זמן צריך שינעלו בכל לילה.

ולענין הנדון האם צריך שהדלתות ינעלו במפתח, ראה בספר דלתות שער העיר (אות ו) שכתב שלא צריך שהדלתות ינעלו במפתח.

[משנ"ב ס"ק ח]

הולך דרך המלך תוף העיר⁶.

6 מכאן משמע שמנהג העולם היה שלא כדעת הרמב"ן (המבואר בביה"ל לעיל סי' שמה ס"ז ד"ה י"א) שדרכים ההולכים מעיר לעיר אין צריך שיהיה בהם שישים ריבוא גם לדעת רש"י, שהרי דרך המלך העוברת בעיר מסורה לכל המדינה ואף על פי כן הצריכו שישים ריבוא.

[שעה"צ ס"ק ט]

ועין ברוכיימשה⁷.

7 שנחלק על הב"י שפסק כהרי"ף והרא"ש שצריך דלתות נעולות, ונטה לפטוק כדעת הרמב"ם שיש להתיר גם בדלתות הראויות לינעול, כיון שהמגיד משנה והטור כתבו שדברי הרמב"ם עיקר. וכתב הפמ"ג (א"א ס"ק ב), שממה שלא הגיה הרמ"א בשו"ע כלום, משמע שחור בו. וכן לעיל (סי' שמה ס"ז) הגיה הרמ"א כדעת המחבר, שאם אין הדלתות נעולות בלילה נחשב רשות הרבים, ועיין שם במשנ"ב (סי' כב).

[ביה"ל ד"ה ואחר]

אכל בעל נפש יחמי לעצמו⁸.

8 דעת החו"מ (א"ח סי' קז ס"ק ד), שלהלכה אין הילוך הרבים מבטל את המחיצה במקום שגודר במחיצות שהעומד בהן מרובה על הפרוץ, שכן היא דעת רוב הפוסקים [ונחלק על הביה"ל שפסק שדילוך הרבים מבטל את המחיצה]. עוד כתב (שם ס"ק ה), שגם אם עשה שלש מחיצות שהעומד בהן מרובה על הפירצה הרי זה מותר, ורק צורת הפתח מתבטלת על ידי הילוך הרבים, לפי שאינה חשובה כשם ד' מחיצות אפילו לדעת הרמב"ם [ונחלק על הביה"ל

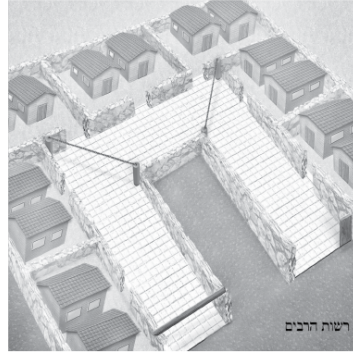
הלכות שפת סימן שסד

ביאורים ומוספים

[ש"ע ס"ג]

ואם עשוי קמין ח"ת, צריך צורת־פתח בשני עקמימותיו ולחי או קורה בשני ראשיה¹⁴¹.

[14] בזה כוונתו

רשות הרבים

שאר תנאי מבוי, כגון לענין שיהיה אורכו של כל חלק יתר על רוחבו, ושהיו בתים וחצרות פתוחים לתוכו (כמבואר בשו"ע לעיל סי' שסג סכ"ז), כתב החזו"א (ארו"ח סי' טה ס"ק ט) שאם הם חלוקים זה מזה ואין להם דרך זה על זה אינם נקראים פתוחים זה לזה, וצריך שלכל אחד יהיו תנאי מבוי בפני עצמו. אבל אם אינם חלוקים זה מזה וכולם משתמשים בכולו, יש להסתפק בזה, ובמקום אחר (שם ס"ק עא) כתב שגראה שהוא נדון כמבוי אחד.

ואם המבוי העקום סתום בצד אחד, והבתים והחצרות נמצאים במבוי הפנימי, כתב החזו"א (שם סי' טט ס"ק ג) שהכל נחשב למבוי אחד, והיהו נותר על ידי לחי בראש המבוי החיצון (כמו שכתבנו להלן ס"ק יג), כיון שאין המבוי חלוק לבני החצרות אלא כולם משתמשים בכולו. אמנם הסתפק לגבי מבוי סתום כמין ח"ת, האם הבתים והחצרות של המבוי הפנימי מועילים למבוי החיצון, כיון שאינם פתוחים כלל כנגדו, אבל אם הם בנויים בוויית שכנגד אור המבוי האמצעי [גג החי"ת], הריהם נחשבים כפתוחים למבוי החיצון כמו במבוי עקום.

[משנ"ב שם]

שיש להם דין חצרות, פמבאר לעיל בקמין שסג סעיף כו"ז.

17) ואם חצרות הבתים פתוחות להם, ראה מה שכתבנו שם ס"ק קיא. והגרש"ז איערבך (שו"ת מנחת שלמה מהדו"ת סי' לט אות ב) תמה על מה שאין אנו מתקנים את המבואות בעקמומיתם אף שיש להם בתים וחצרות, וכתב שבהכרח צריך לומר שהתייסד המנהג שלא לתקנם על פי שיטת ר"י, הסובר שמבוי עקום אינו צריך תיקון בעקמומיתו, ואף שהשו"ע פסק כרש"י, לא נהגו כן, משום שרוב הראשונים חולקים עליו, וכמו שכתב בספר תורת חיים (עירובין ו, א), וכן הנשמת אדם (כלל עא אות ד) הביא את דברי התורת חיים, וכתב שבעקום כמו ח"ת ודאי שיש להקל כדעת ר"י, ואף בעקום כמין דל"ת יש להקל בשעת הדחק.

ובמעשה רב (אות קמא) כתב, שאין לטלטל בשבת גם במקום שיש עירוב. וביאר הגרנ"ה הלוי (מעשה רב השלם), שטעמו משום שאין מתקנים את המבואות בעקמומיתם גם במקום שפתוחים להם בתים וחצרות. ובפסקי הלכות שבספר יד דוד (כת"י) כתב, ח"ל: "גם צריך לעיין שלא יהיה מבוי עקום, שאו צריך תיקון לפי העקמומיות, ונחלקו בזה הפוסקים, והדברים עתיקים וכו', ומ"מ בשעת הדחק יש להקל. גם אמרו לי כי מר אבא מו"ה יצחק זיצנהיים ז"ל הקל בזה בנידונהיים בשעת הדחק" עכ"ל.

[משנ"ב שם]

אינו צריך שום תקון בעקמימותו¹⁴².

18) ולענין חצר עקומה שעקמומיתה יותר מעשר אמות, הסתפק בספר חידושים וביאורים (סי' א ס"ק יז) האם היא צריכה תיקון בעקמומיתה לבד התיקון שעושה בראשיה. וביאר את צדדי הספק, האם סברת החילוק בין חצר למבוי היא שחצר אינה נאסרת בפירצת ד', אבל לענין פירצה שהיא יותר מעשר אמות דיניהם שוים, או שלא נתחדש דין תיקון בעקמומית אלא במבוי.

המשך בעמוד הבא

[משנ"ב ס"ק יא]

דהנפלוש שהוא מפלש לְהַבְרֹו דוּמָה פְּאֵלוּ מְפֻלֵשׁ לְרֶשֶׁת־הַרְבִּים וּלְכַרְכְּמִית¹⁴³.

15) ושיעור אורך המבוי שיכול להחשב למבוי עקום, כתב החזו"א (ארו"ח סי' טה ס"ק ח) שצריך שימשך העיקום ד' אמות משני צדיו, דהיינו שמשני צדי העיקום יהיו שני כתלים שאורכם ד' אמות כשיעור אורך מבוי. ואם אחד הצדדים אינו נמשך לאורך ד' אמות, אין צריך לתקן את המבוי בעקמומיתו, אלא די לו אם יעשה צורת הפתח בראשו האחד ולחי בראש האחר כדון מבוי מפולש ישר. והסתפק החזו"א באופן שעשה צורת הפתח בראש הצד הארוך של המבוי, ובראש הצד הקצר לא עשה תיקון כלל, האם החלק הארוך של המבוי נותר על ידי העומד המרובה שבעקמומית, שיתכן שלענין שלא נוכל לומר עומד מרובה בעקמומית, גם בעקום קצת נחשב למבוי עקום, והיהו כמבוי עגול שאין אומרים בו עומד מרובה להתייר, וכנ"ל.

ובספר מקור חיים (בתיקון עירובין) הקשה, שלא מצינו מחיצה לאיסור, כמבואר בגמרא (עירובין צב, ב - ג, א), וכמבוי עקום זה אם לא היו המחיצות שאחר העיקום קיימות אלא היה המבוי ישר עד למקום העיקום והיתה שם פירצה בציוד, היה נותר על ידי העומד המרובה שבציוד, ואיך יתכן שיאסר מחמת שיש עוד מחיצות מן הצד. ותייר, שהטעם שאינו נותר על ידי עומד מרובה הוא משום שהרבים הבוקעים שם מבטלים את המחיצות, הוא דוקא משום שבסמוך לו יש עוד מבוי שיש בו דוירים, שעל ידי זה יש בקיעת רבים ממבוי אחד לחבירו [וכן במבוי כמין ח"ת להלן].

והחזו"א (שם) כתב שמה שמשמע מהמקור חיים שכשאין דוירין בצד השני אין צריך אפילו צורת הפתח בצד הראשון, אינו נראה כלל, שכיון שהרבים בוקעים מצד לצד בהדיא צריך צורת הפתח בראשו. וגם מה שכתב שכשאין דוירין בצד השני מועיל עומד מרובה בצד הראשון ואין צריך לחי, אין לו מקור בגמרא.

[משנ"ב ס"ק יב]

צריך לְסַתְמוּ שְׁלֵא יִרְאֶה לֹא מְצַד זֶה וְלֹא מְצַד זֶה¹⁴⁴.

16) ולענין הנדון האם נחשב מבוי עקום כשני מבואות גם לענין

הַלְבוּת שְׁפָת סִימָן שֶׁד

ביאורים ומוספים המשך

הר"י שמבוי עקום אינו צריך תיקון בעקמומיותו, אבל לדעת הביה"ל שלא סמך להתיר אלא בצירוף דעת הר"י, לכאורה אין כותל המבוי יכול להחשב לעומד מרובה או קנה של צורת הפתח, כיון שלענין זה אי אפשר לצרף את דעת הר"י, וכמו שכתב החזו"א (שם סי' סט ס"ק ה) שמבוי עקום דינו כמבוי אחד עגול.

[משנ"ב שם]

והוא הדין שְׁכֹלֵל לְעִשׂוֹת שְׁנֵי צוּרוֹת-הַפֶּתַח בְּשְׁנֵי רְאָשֵׁי וְשְׁנֵי לְחָיִים בְּשְׁנֵי עֲקָמִימוֹת²⁰.

20 ודעת החזו"א (א"ח סי' סה ס"ק ו-ו מא), שאי אפשר להתיר את המבוי על ידי שני לחיים בשתי העקמומיות, כיון שבאופן זה למבוי שבגג החזו"ת אין אלא לחיים מב' צידו, ובמבוי עקום צריך שלכל מבוי ומבוי יהא צורת הפתח מצידו האחד ולחי מצידו האחר.

[ביה"ל ד"ה וצריך]

אָפְלוּ הָיָה בְּעֲקָמִימוֹת יוֹתֵר מִעֲשָׂה דֵּי גַסְפָּן בְּלַחֵי או קוֹרְהֵי²¹.

21 וטעם דעה זו, כתב הדרכי משה (אות ב) שלענין זה דין מבוי עקום כסתום, ותיקון הלחי אינו אלא כדי שיראו שני הצדדים את התיקון משני צידיו.

[ביה"ל ד"ה ולחי]

שְׁעוּשֵׁין צוּרֵת-הַפֶּתַח בְּאֲמֵצֵעַ אוּ כּוֹלֵין לְהַתְחַלֵּק וּלְעֲרֹב אֵלּוּ לְעֲצָמָן וְאֵלּוּ לְעֲצָמָן²².

22 וכן באופן שעשה צורת הפתח בשני ראשי המבוי, ובעקמומית עשה תיקון חצר [=פס רחב ד' טפחים או שני פסים משני הצדדים], הריהם יכולים להתחלק זה מזה ולערב כל אחד לעצמו, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' שטג ס"א, ולקמן סי' שצב ס"ו), וכן כתב החזו"א (א"ח סי' צה ס"ק טו).

ולענין הגדול האם צריך שלא יעברו זה אצל זה בשבת, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ג, בדעת המג"א) שאין צריך לסלק את בני הצד האחד שלא יעברו בצד השני.

[ביה"ל ד"ה ואם]

וְדִינוּ כְּמִבְּי סְתוּם מִצַּד אֶחָד²³.

23 ולדעות אלו הסתפק החזו"א (א"ח סי' סה ס"ק כ), האם אפשר להתיר את גג החזו"ת בלא תיקון כלל אם העומד מרובה על שני הפתחים של שתי רגלי החזו"ת, משום שאף לשיטה זו יתכן שכיון שהולכים מהמבוי שבגג החזו"ת אל המבוי שברגלי החזו"ת, הריהו כמבוי עקום לענין זה שהוא כמבוי אחד עגול, ואין העומד המרובה מתיר. וכתב, שמי"מ אם עשה לחי מצד אחד מותר לטלטל שם, כיון שיש לדון צד אחד כסתום, שאין דרך לסובב מראש זה לראש זה דרך המבוי שבגג החזו"ת. (ושם ס"ק מג) צידד החזו"א שיתעיל מדין עומד מרובה אף בלא לחי, וסיים בצ"ע.

ולענין אם באופן שאפשר להתיר על ידי עומד מרובה צריך לעשות צורת הפתח מצד המנהג, ראה במשנ"ב לעיל סי' שסג ס"ק קיא, ומזה שכתבנו שם.

המשך בעמוד הבא

וראה לקמן (סי' שסה ס"ק ט) שהבאנו את דעת האבן העזר שפירצת חצר שיעורה גם כן בד' אם בוקעים בה רבים, והיינו שאין חילוק בין חצר למבוי לענין שיעור הפירצה, אלא החילוק הוא במציאות האם בוקעים בפירצה או לא. וכתב הרע"א (כתב וחותם תנינא סי' כג), שגם לדעת האבן העזר אין צריך לתקן חצר עקומה בעקמומיתה, ואף שהם שרים לענין פירצה ד' כשרבים בוקעים בפירצה, מי"מ לא נאמר דין תיקון בעקמומית אלא במבוי ולא בחצר.

[משנ"ב ס"ק יג]

שְׁכָם עוֹבְרִין מִצַּד זֶה לְצַד זֶה לְרֵשׁוֹת-הַרְבִּים¹⁹.

19 ואם צד אחד של המבוי העקום סתום, או במבוי העשוי בצורת חזו"ת שרגלו האחת סתומה, כתב החזו"א (א"ח סי' סה ס"ק מג וסי' סט ס"ק ב) שלכל הדעות אפשר להתיר את כל המבואות על ידי שיעשה לחי בראש הפתח לרשות הרבים, ואין צריך לעשות עוד תיקון בעקמומית. ואם העומד מרובה על הפרוץ במקום שהמבוי מתעקם, מותר לטלטל בחלק הסתום אפילו אם לא תיקן את ראש הצד הפתוח, וכן באופן זה במבוי כמין חזו"ת יהא מותר לטלטל בגג החזו"ת על ידי עומד מרובה, וסיים בצ"ע.

אמנם כתב, שהיינו דוקא כשצד אחד סתום ממש, אבל אם עשו שם דלת אינו נחשב כסתום, כיון שעוברים שם תמיד ונהעולת שבת (ס"ק ג) כתב, שאם עשה דלתות לראשי המבואות, אין צורך לעשות שום תיקון בעקמומית.

ואם בפתח אחד מרגלי החזו"ת או בצד אחד של המבוי העקום יש גידודים [מחיצות קטנות שמעכבות את הרבים מללכת שם] שגבוהים ג' טפחים או שיש שם רפש וטיט, הסתפק החזו"א (שם סי' סט) האם נחשב בכך המבוי לאינו מפולש ויכול לתקן את צידו השני בלחי, או שכיון שהרבים בוקעים דרך פירצת כל מבוי אל המבוי השני הריהו נחשב למפולש. אמנם, אם יש גידודים בעקמומית ורוחב המבוי הוא אפוא מ"י, כתב החזו"א (שם סי' ס"א א) שנחשב כמבוי סתום. ונראה מה שכתבנו לעיל סי' שסג ס"ק קכא, שאף על פי שגידודים מתירים את הפירצה, מי"מ הסתפק החזו"א האם מתירים הם פרצות מבוי שהן זו כנגד זו.

עוד כתב החזו"א (שם סי' ע ס"ק כד), שכשבא לתקן מבוי עקום או כמין חזו"ת בעקמומיתו על ידי צורת הפתח, צריך לעשות בעקמומית שני עמודים ועליהם קנה עליון, ואינו יכול להחשיב את כותל המבוי לאחד מן הקנים ולהניח עליו את הקנה העליון [אף שבכל מקום אפשר להחשיב את כותל המבוי הפונה לתוך חלל הפתח לקנה של צורת הפתח אפילו אם הוא ארוך יותר מד' אמות, וכמו שהבאנו לעיל סי' שסג ס"ק קיג]. וטעם הדבר, שכמו שכותל זה אינו יכול להחשב לעומד מרובה לסתום את הפירצה, משום שנחשב כמבוי אחד עגול, וכמו שנתבאר במשנ"ב לעיל ס"ק י, מטעם זה גם אינו יכול להחשב לקנה של צורת הפתח].

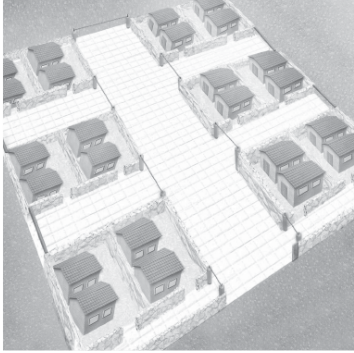
ומי"מ במבואות שלנו, אם נאמר שדינם כחצר שאינה צריכה תיקון בעקמומיתה, אפשר להחשיב את הכותל לקנה של צורת הפתח, וכמו שהבאנו בביה"ל (ד"ה דינו) שלדעת החזו"א אם אין העיקום רחב י' אמות, יכול הכותל להחשב לעומד מרובה ולהתיר בלא תיקון כלל, וכמו כן יכול להחשב לקנה של צורת הפתח. אמנם היינו רק לדעת החזו"א שם, שמסך להתיר אפילו בלא צירוף דעת

הִלְכוֹת שְׁפַת סִימָן שְׂמֵר

ביאורים ומוספים המשך

[שׁו"ע ס"ה]

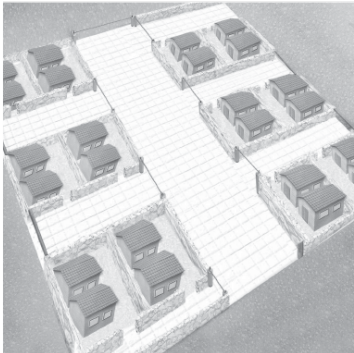
מבוי העשוי כנגדל, דהינו מבוי גדול שהרבה מבואות קטנים פתוחים לו וראשי השניים פתוחים לרשות הרבים²⁶.

26) כזה כוה

[שׁו"ע שם]

אפלו אין פתחי הקטנים שמכאן ומכאן מקנים זה כנגד זה²⁷.

27) כזה כוה

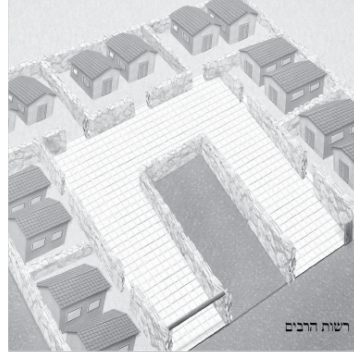
[משנב ס"ק יט]

ומכאן יוצא לרשות הרבים²⁸.

28) ולפי מה שכתב בביה"ל לעיל (ס"ג ד"ה דינו וד"ה ואם), שבמבואות שלנו שדינם כחצר יש להקל שלא צריך לעשות תיקון בעקמומיות, גם במבוי כמין גדל לא צריך לעשות כלום בעקמומיות, אלא שיש לתקן את כל הפתחים בצורת הפתח מצד המנהג.

[ביה"ל שם]

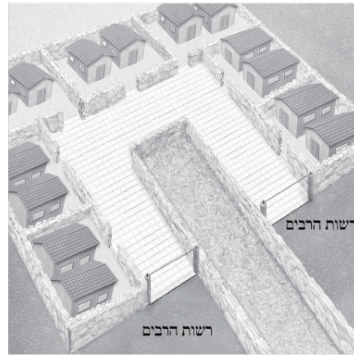
ואין צורך פי אם לחי או קורה בשני ראשי²⁴.

24) כזה כוה

דין זה שמבוי כמין חיי"ת נחשב כסתום לדעה זו, כתב החו"א (שם סי' סט ס"ק א) שהיינו דוקא אם שני הפתחים של רגלי החי"ת פתוחים לאותה רשות הרבים [או כרמלית], שמי שעומד בפתח זה לא יסבב דרך המבוי כדי לבוא לרשות הרבים שכנגד הפתח האחר, אלא ילך ברשות הרבים עצמה.

כדי לבוא לרשות הרבים שכנגד הפתח האחר, אלא ילך ברשות הרבים עצמה.

אבל אם הם פתוחים לשתי רשות הרבים [או כרמלית] כזה כוה, שמי שנמצא ברשות הרבים אחת ורוצה להגיע לרשות הרבים האחרת יסבב דרך המבוי כדי לבא לשם, הריהו כמבוי עקום שנחשב כמפולש, וכמו שנתבאר בשו"ע לעיל (ס"ג).

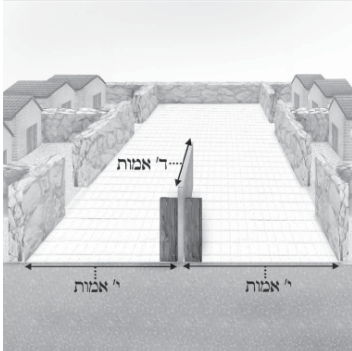
כדי לבוא לרשות הרבים שכנגד הפתח האחר, אלא ילך ברשות הרבים עצמה.

[ביה"ל שם]

ולפי זה, במבואות שלנו שיש להם דין חצרות כנ"ל [או במקום הדחק שאי אפשר לעשות תקון בעקמומיות], יכול לסמוך להקל פהני רבנותא ולעשות רק שני לתנים בכל אחד מקצותיו²⁵.

25) ולבאורה כוונתו שיעשה בכל צד ב' פסים שמועילים בחצר, שהרי היקל רק משום שמבואות שלנו יש להם דין חצרות.

מילואים הִלְבוֹת שֶׁבֶת סִימֵן שֶׁסָג המשך מעמוד הקודם

135) כוזה

[משנ"ב ס"ק קלו]

והוא הדין שֶׁכֹּל לְמִקְנֵי עַל-יְדֵי לְחַיִּים, לְחַי מִקָּאן וְלְחַי מִקָּאן¹³⁵.

הִלְבוֹת שֶׁבֶת סִימֵן שֶׁסָג 450 המשך מעמוד

אָמָה, וְאַחֲרֵיכֵן הוּא נֶעֱשֶׂה מְדֻרָן לְצַד הַפֶּן הָאֲמֻצָעִי¹⁴⁶.

146) כוזה

[משנ"ב ס"ק קנ]

וְצִרְיָף לומֵר 'לְרִבְעָא'¹⁴⁴.

144) וּבבִיחָ"ל לְקַמֵּן (ס"י שֶׁסָה ס"א ד"ה אסור) כֹּתֵב לַעֲנִיֵן פִּירְצָה מִצַּד הַמְּבֹי כִּלְפֵי רֵאשׁוֹ, שִׁיתִּכֵן שִׁיעוּיֵל שִׁיעוּשָׁה צוֹרֵת הַפֶּתַח לְקַטָּן, כִּיּוֹן שֶׁעַל יְדֵי צוֹרֵת הַפֶּתַח נִחְשָׁב כִּסְתוּם, וְאִין הִתִּיקוֹן שֶׁעֲשֶׂה לַפֶּתַח הַגְּדוֹל מִתְּבַטֵּל עַל יְדֵי זֶה, וְכֵן דַּעַת הַחוּזְיָא (אוּ"ח ס"י סה ס"ק עד). וּלְפִי זֶה אֲפֻשֶׁר לְגַרוּם כֹּאן "לְזוּטָא", וְכַדַּעַת הַלְבוּשׁ (סל"ד) וְהַתּוֹסֶפֶת שֶׁבֶת (ס"ק פ) וְהַשּׁוּיַע הַרֵב (ס"מ).

[משנ"ב ס"ק קנב]

שֶׁהָיָה קְרָקַע הַמְּבֹי גְבוּהָ מִקְרָקַע רְשוּת־הַרְבִּים, וְהַצְנָף לְשַׁפֵּעַ אֲצֵל פֶּתְחוֹ לְצַד רְשוּת־הַרְבִּים¹⁴⁵.

145) כוזה

רשות הרבים

[משנ"ב ס"ק קנד]

רוֹצֵה לומֵר, שְׁאֵם הַשְּׁפוּעַ אֲרָכָה אֲרָכָה אֲמוֹת¹⁴⁷.

147) וְלַעֲנִיֵן הַנְּדוּן אִיךָ מוֹדִידִים תֵּל הַמִּתְלַקֵּט, רֵאזָה מַה שֶׁכֹּתְבֵנוּ לַעֲלֵל ס"י שְׁמָה ס"ק ה.

[משנ"ב שם]

הַיְי כְּמַחֲזִיצָה¹⁴⁸.

148) וְלַעֲנִיֵן עַד הֵיכָן יִחְשָׁב הַמְּבֹי גְדוֹר, כֹּתֵב הַחוּזְיָא (אוּ"ח ס"י סה ס"ק ע) שֶׁנִּרְאָה שֶׁלְדַעַת הַגְּרָ"א (ס"י שֶׁנַּח ס"ב) הַמְּבֹי נִחְשָׁב גְדוֹר עַד שֶׁפֶת רְשוּת הַרְבִּים. וְסִיִּים שֶׁהִדְרַב צִרְיָף תִּלְמוּד. אֲמַנָּם בְּסִי קִיָּא ס"ק ד נִקֵּט בַּפְּשִׁיטוֹת שֶׁהוּא רְשוּת הַיְחִיד עַד סוּף שִׁיפּוּעַ הַתֵּל, וְכֵן כֹּתֵב הַשּׁוֹנֵה הַלְכוֹת ס"י שֶׁסָג ספ"א.

רשות הרבים

[משנ"ב ס"ק קנג]

שֶׁהָיָה רְשוּת־הַרְבִּים גְבוּהָ מִקְרָקַע הַמְּבֹי, וְכִנְיִסַּת הַמְּבֹי נְמִי מֵן הַפֶּתַח וְלְקָנִים גְבוּהָ כְּקָרַקַע רְשוּת־הַרְבִּים בְּרִחְבֵּי אָמָה אוֹ תְּצִי

הִלְבוֹת שֶׁבֶת סִימֵן שֶׁסָד 452 המשך מעמוד

[משנ"ב ס"ק י]

קְאֵלוּ הָיָה מִקְּלָשׁ¹².

12) וְכֹתֵב הַחוּזְיָא (אוּ"ח ס"י סה ס"ק ה), שֶׁאֵף בְּאוּפֵן שְׂרוּחַב הַמְּבֹי אִינוּ

אֲמַנָּם הַנִּשְׁמַת אֲדָם דַּחָה אֶת דְּבִירוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהִרְשִׁב"א (עֲבוּדַת הַקֹּדֶשׁ בֵּית נְתִיבוֹת שַׁעַר ב ס"א) כֹּתֵב בְּפִירוּשׁ שֶׁגַּם מְבֹי עֲקוּם הַמְּפּוּלֵשׁ לְכַרְמִלִית דִּינוֹ מִפּוּלֵשׁ.

מילואים

הלכות שַׁבַּת סִימָן שֶׁמֶד

המשך מעמוד הקודם

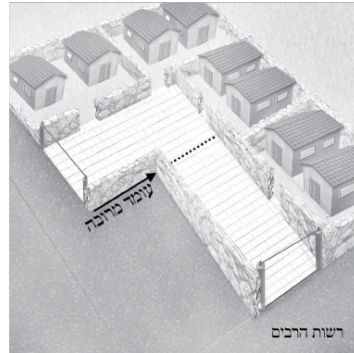
[ביה"ל ד"ה דינו]

בְּדֹאֵי יֵשׁ לְסַמֵּךְ לְהַקְלֵל קְדַעַת הָאֲתָרוּגִים הַמְקַלְיָן¹³.

13) והחזו"א (או"ח סי' ס"ה ס"ק ה') כתב, שאם עשה בראשו האחד של המבוי העקום צורת הפתח, צריך לתקן לחי בעקמומית, ואי אפשר להתיר את הפירצה שבעקמומית על ידי עומד מרובה גם אם העקמומית אינה רחבה י' אמות. ואף לדעת ה"רי הסובר שבמבוי עקום שתיקן בלחיים ב' ראשו אין צריך לעשות תיקון בעקמומית, מימ באופן זה שלא תיקן אלא מבוי אחד, צריך לעשות תיקון בעקמומית. וטעם הדבר שאין העומד המרובה מתיר, הוא משום שבמבוי עקום נדון כמבוי אחד גדול המתנגל, ואם כן אין לומר בו עומד מרובה בעקמומיתו.

ולגבי מבואות שלנו, כתב שם (סי' יז) שאין צריך לעשות כלל תיקון בעקמומית, וניתרות הן מדין עומד מרובה על הפרוץ. שכיון שמעיקר הדין יש למבואות שלנו דין חצירות, ובחצר אין חסרון שיש בה פריצת מופלשות, לכן אין דנים את העקמומית כחצר המתנגלת, ומותר. אמנם בביה"ל מבואר שלא רצה להתיר רק על סמך מה שמבואות שלנו דינם כחצרות, אלא בצירוף דעת ה"רי הנ"ל שאין צריך תיקון בעקמומית.

עשר אמות, אין אומרים שדי שיעשה בראשו בכל צד צורת

הפתח, ומקום העיקום יחשב כסתום על ידי עומד מרובה שמתיר פחותה מעשר כאילו הם שני מבואות כזה וזה, לפי שמבוי עקום נדון מדרבנן כמבוי אחד עגול, ואין כאן עומד מרובה כלפי פירצת העקמומית. וכמו כן אם עשה צורת הפתח רק בצד אחד של המבוי, אין להתיר חלק זה של המבוי עד העיקום מדין עומד מרובה, וכנ"ל.

הלכות שַׁבַּת סִימָן שֶׁמֶה

המשך מעמוד 454

בחצר כמו במבוי [ראה בזה בשו"ע להלן סי"ג], ופירש את דברי הברייתא (עירובין כב, ב) שחצר שהרבים נכנסים לה בזה ויוצאין בזה מותרת, על פי מה שכתב רש"י שם (ד"ה דלא ניהא) שמדובר שהיו לה גידודים, ומבואר בגידודים מתירים גם כשרבים בוקעים שם. וכן משמע בשו"ע מהרש"ם (ח"ב סי' עז), וכן בחזו"א (או"ח סי' ס"ה ס"ק ס), שכתב שפירצת ד' טפחים בשאר הרוחות אוסרת כשרבים בוקעים בה ואין שם גידודים. ואם המקום מטונף ברפש וטיט ורבים בוקעים בו, ראה מה שכתבנו בביה"ל ד"ה דלא בקעי.

[משנ"ב ס"ק ט]

דָּוָה בְּדֹאֵי קַעֲבֵב הַלּוֹף בְּנֵי-אֲדָמָה⁹.

9) ואם נשארו בפירצה גידודים [מחיצה ג' או ד' טפחים] ורבים בוקעים עליהם למבוי, דעת הבי"ח (סי' שסב ד"ה ומשמע) שאין הגידודים מועילים להתיר את המבוי, וצריך לעשות שם צורת הפתח. והפמ"ג (כאן א"א ס"ק ד) כתב, שלדעת המג"א הגידודים מתירים אפילו אם רבים בוקעים שם. וכדעת המג"א משמע באבן העזר (כאן), שכתב שבקיעת רבים אוסרת

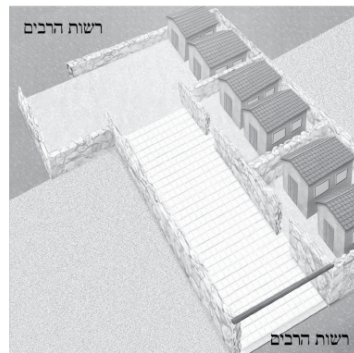
הלכות שַׁבַּת סִימָן שֶׁמֶה

המשך מעמוד רכח

15) משמעות דבריו שהחצר מותרת בכל אופן, ואילו המבוי יש פעמים שאסור. והחזו"א (או"ח סי' ס"ה ס"ק מ) תמה, שאם המבוי אסור, אם כן גם החצר נאסרת משום שהיא פרוצה למקום האסור לה.

ובדברי השעה"צ משמע שאף אם תיקן את המבוי בפתחו [השני] על ידי לחי, מועיל התיקון גם לחצר, אף שחצר צריכה תיקון של פס ד' או ב' פסין ברוחב משהו [במבואר בשו"ע לעיל סי' שסג ס"ב], שכיון שהלחי מועיל למבוי, נמצאת החצר פרוצה למקום סתום. והחזו"א (שם ס"ק לח ו-יג) הסתפק בזה, וציון לדברי השעה"צ שפשט להתיר.

ואם המבוי פרוץ לחצר לגמרי, או שהעומד ביניהם אינו מרובה על הפרוץ, כתב השו"ע הרב (סי' שסג סכ"ז) שאין למבוי זה דיני מבוי שיהא נותר על ידי לחי וקורה, אלא צריך להתירו על ידי תיקוני חצר [פס ד' טפחים או א' ב' פסחים ברוחב משהו] כשפתחו פחות מ' אמות, או בצורת הפתח, וכן כתב החזו"א (שם ס"ק מט). והוסיף שם החזו"א לרן, באופן שמצד החצר העומד מרובה ומצד המבוי אין העומד מרובה, האם אפשר לתקן את פתח המבוי בלחי וקורה, או שבתל ממנו שם מבוי.

[שו"ע שם]

וּמְבֹי אֲסוּר אֶפְלוּ אֵינּוּ כִּנְגַד פְּרֻצַת הַחֲצָרָה¹⁴.

14) כזה ו

[שעה"צ ס"ק יג]

אִז מְהֵי כְּשֶׁעָרְבוּ יַחַד לְטַלְטַל בְּחֲצָר, וְלַעֲנֵן מְבֹי עֵין לְקַמָּה בְּשֶׁלְחַן-עֲרוּרָה¹⁵.